

Prezidentská volba již několik měsíců dopředu slibovala vyhrocenou atmosféru, napětí a v podstatě střet dvou odlišně názorově a hodnotově (i dělicí linie „hodnotových oblastí“ není a nebyla nikdy nijak extrémně silná) orientovaných skupin. Přesto bylo nepříjemným překvapením, sledovat neschopnost politické reprezentace dohodnout se jen několik málo dní před volbou na konečné podobě a formě volby. Následně jsme mohli sledovat přehlídku politických obstrukcí, zdržování, urážek, emocí a v podstatě podivuhodný posun pohledu od osob dvou kandidátů na post prezidenta – Václava Klause a Jana Švejnara, směrem k nepřehledné situaci v politických kuloárech, které svou nejasností, netransparentností a emočními výstupy zakryly pravý smysl, proč se vůbec obě komory sešly.

Nejasnosti do poslední chvíle

Do poslední chvíle panovaly nejasnosti ohledně toho, jakým typem volby se vůbec bude hlasovat, zda (stejně jako pokaždé v minulosti) volbou tajnou, nebo veřejnou. Dlužno podotknout, že diskuse samotná byla odstartována jen pár dní před pátkem 8.2. a podstatě probíhala i během volebního dne, kdy se obě komory parlamentu předtím, než vůbec přistoupily k samotnému hlasování o kandidátech na post prezidenta, musely najít společný konsensus na typu volby. Hrozila blamáž, kdy horní komora parlamentu, Senát, s převahou zástupců Občanské demokratické strany, stála jasně za volbou tajnou, zatímco komora dolní, Parlament, vlivem náhlé shody mezi poslanci ČSSD, KSČM a Strany Zelených na volbě veřejné, na této.

Když došlo ke konečné dohodě, která se zrodila za podivných podmínek a jen pár minut před zahájením samotného hlasování, ukázalo se, že veřejná volba, ušitá v podstatě horkou nití, horkými hlavami za žhavé politické situace vyústí v pravý opak, než pro jaké důvody byla proklamována. Hlasování bylo nepřehledné, příchod skrutátorek působil spíše jako ještě více nestabilizující element, mezi lesy rukou zvedajících se na vyzvání pobíhali kontroloři z vlastního tábora, kontroloři opačného tábora a členové volební komise. Zmatek nad zmatek a myslel-li si kdo před volbou, že volba veřejná bude transparentnější než tajná, brzy mohl poznat svůj omyl.

Ve své podstatě veřejná volba posloužila pouze k tomu, aby si stranické orgány zkontrolovaly, zda jejich poslanci zvedali ruce naprosto v souladu s přáním sekretariátů. Ironií osudu je, že druhý den volby, 9.2. 2008 se veřejná volba, respektive její následky, ukázaly pro její původní potlačovatele, tedy sociální demokracii jako nevýhodné a způsobily jí nemalou paradoxní situaci, kdy zástupci socialistů kritizovali výsledek druhého kola prezidentské volby a určitý počet hlasů pro Václava Klause, které podle nich byly započítány neprávem, ačkoli se toto dá přičíst spíše zmatku, nejasnostem a chybám v součtech, za které si ale opoziční koalice mohla paradoxně sama poté, co za minutu dvanáct náhle prosadila veřejné hlasování.

Politické obstrukce a přehlídka nevhodného jednání

Přestože by bylo značně iluzorní očekávat, že se politika vůbec obejde bez obstrukcí, záměrného zdržování hlasování, nečekaných přestávek a využívání dezinformací, či dohadů k

poškození „protistrany“, či minimálně její uvedení v pochybnosti, nebo rozpaky, dvoudenní přehlídka politického diletantismu, kdy nakonec v prvním kole ani prezident zvolen nebyl, jistě nemile překvapila i velké skeptiky.

Kdyby se sečetl veškerý čas, který byl v pátek a sobotu prezidentské volbě věnován, vychází pro pátek z celkových cca 11 hodin více jak šest hodin na jednání a pět hodin na přerušení. Nejinak tomu bylo i v sobotu, kdy přesto, že v pátek večer byla avizována snaha dosáhnout uskutečnění třetího kola co nejdříve, došlo k hlasování až kolem druhé hodiny odpolední. I celkový styl koncepce hlasování, kdy se volitelé sešli, aby byla ohlášena půlhodinová přestávka, po které opět ohlášena 45 minutová pauza a takto několikrát, působí ze strany politické reprezentace diletantsky a vůči voliči arogantně.

Páteční představení, respektive jeho úplný závěr, kdy bylo třetí kolo přeloženo na následující den na desátou hodinu dopolední, v podstatě ihned poté, co skončilo hlasování v kole druhém, aniž by byly veřejně ohlášeny výsledky této volby, nabízí v zásadě dva pohledy. Prvním je flagrantní nezvládnutí celé záležitosti ze strany poslanců a senátorů, přesto, že se dá očekávat, že po více jak 11 hodinách jednání dostupuje stres a únava vrcholu, je minimálně neohlášení výsledků velice podivným krokem, a pokud se takto jedná a břemeno informovanosti zůstane tedy na neoficiálních informacích od médií, které jsou nuceny se za fakty pídít v kuloárech, jak je možné chtít, aby prezidentská volba nesla nějakou důležitost a úctu?

Za druhé je možno v této kauze vysledovat naprosto destruktivní přístup některých socialistických poslanců, kteří ve chvíli, kdy všechny dostupné informace hovoří o momentální mírné převaze protikandidáta, snaží se z nepříjemné situace vykličkovat utnutím probíhající volby v kritické fázi a její přeložení na den následující. Jednoznačné znevážení situace a vrhání nejenom na volbu samotnou, ale vůbec na politickou scénu všelijaká podezření z postranních a nekalých úmyslů. Sobotní spekulace o „výhružných esemeskách“, „kopání do dveří poslankyně“, či dohady o tom, co se vlastně v noci dělo (a jistě se dělo), na koho byl činěn silný nátlak atp., jsou toho důkazem.

Na druhou stranu je nesporným faktem, že obdobné kroky by se daly čekat i ze strany volitelů Václava Klause, pokud by se ocitli v identické situaci. Tragédií zde nejsou obstrukce, které politiku vždy provázejí, ale fatální zanedbání příprav a naprostá absence konzultací s odborníky v období před volbou, jak se v modelových krizových situacích zachovat a jak je řešit.

Přerušením volby v jejím průběhu také došlo k zajímavému „kontaktnímu“ s Ústavou (a nechci vynášet soud, zda došlo k ataku, nebo ne, jelikož nejsem ústavní právník), smyslem Ústavy je totiž prezidenta „zvolit“, nikoli „nezvolit“. Utnutí volby v jejím průběhu je proto podnětná a zajímavá otázka, ke které by ústavní právníci jistě měli obrátit pozornost.

Otazníky kolem vládní koalice

Zajímavým aspektem je samotné postavení kandidáta Václava Klause uvnitř vládní koalice.

Ta totiž není jeho navrhovatelem. To samozřejmě není nic neobvyklého a pokud jedním z bodů koaliční smlouvy není jasná podpora nějakému společnému kandidátovi, je zcela normální, že Občanská demokratická strana Klause jednohlasně podporuje, lidovci tápou a Strana Zelených jej odmítá a staví vlastního kandidáta Jana Švejnara, kterého potom prosazuje společně s opozičními socialisty.

Přesto se právě při volbě prezidenta projevila obrovská hodnotová rozdílnost právě mezi občanskými demokraty a Zelenými. Z projevů, které předcházely volbě, zmiňme zejména pozoruhodně šokující projevy Martina Bursíka a Kateřiny Jacques, které si co do razance útoků vůči Klausovi mnohdy nezařadily s aktivistickými výkřiky Jiřího Paroubka, nebo Davida Ratha.

Tato jednota a příklon Zelených k tomu, docílit především „nezvolení Klause“, který je vykreslen jako úhlavní nepřítel bude ještě dlouho otevřenou ranou a bezpochyby se podepíše na budoucím vývoji politické situaci v ČR.

Frustrace z politické scény a nové otázky

Podivnost, které jsme byli v předchozích dnech svědky, pravděpodobně vyvolá znechucení „demokratickou politikou“ u té části občanů, kteří byli až doteď k politické scéně shovívavější. Na české politické scéně lze již delší dobu vysledovat řadu negativních jevů, které se na budoucnosti musí logicky podepsat.

Například je nějaký čas dávno patrná flagrantní ignorace názoru veřejnosti, a to především v zahraničně politických otázkách typu vybudování americké radarové základny, nebo Lisabonské smlouvy. Připočteme-li k tomu sílící nespokojenost s vnitřní politikou, která po absurdní podobě prezidentské volby pravděpodobně dostoupí v nejbližších měsících vrcholu, nabízí se otázka – můžeme v české politice očekávat nějaké zásadnější změny státu quo?

Jako vždy je budoucnost otevřená, ale již nyní se nabízí jedna možnost. Skutečně lze s největší pravděpodobností očekávat systematické posilování pozic komunistické strany. Ta i přes výkřiky „proto-antikomunistů“, jakými jsou třeba Jaromír Štětina, nebo Martin Mejstřík v několika posledních letech prodělává rozsáhlé vnitřní, názorové a ideové (i když ne možná příliš patrné) změny a zatímco etablované strany (jejichž potenciál zdá se dnes vyčerpaný) vzájemně hašteřily, komunisté posilovali své pozice. Sobotní výsledek ve formě nezvolení prezidenta nebyl koneckonců ničím jiným, než výsledkem toho, čeho dosáhnout chtěli. Kvůli náhle nemocným zákonodárcům napomohla KSČM – svým nehlasováním – patové situaci.

Selhání politických stran při prezidentské volbě a ukázka jejich neschopnosti, nekompetence a vlastního prospěchářství také budí otázku ohledně toho, jak se v budoucnu bude vyvíjet český politicko-stranický systém. Uvědomí si „etablované strany“ své selhání a bude východiskem revize složení vlastní členské základny a postupné nahrazování „vyčpělé“ reprezentace novými tvářemi, či se voliči spíše začnou přiklánět k úplně novým myšlenkám a politickým stranám? Udrží si dichotomie pravice-levice do budoucna stále svůj význam, nebo dojde k jejímu definitivnímu rozmělnění?